

การทบทวนสถานการณ์พัฒนารูปแบบชุมชนต้นแบบด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (GREEN & CLEAN Communities) บนพื้นที่สูง 6 เดือนแรก

บ้านหัวแม่คำ หมู่ 4 ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

กิจกรรมขับเคลื่อน	การดำเนินงาน	ผลการขับเคลื่อน	ปัญหาที่พบ
<p>1. วิเคราะห์สถานการณ์ และประเมินศักยภาพชุมชนต้นแบบในการกำหนดรูปแบบการพัฒนา</p>	<p>1. การสำรวจ วิเคราะห์สถานการณ์ศักยภาพการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน</p> <p>2. ศึกษาและประเมินแนวโน้มสถานการณ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชนทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต</p>	<p>ประเด็นปัญหาที่พบจากการวิเคราะห์ข้อมูลบนพื้นที่สูง</p> <p>1. โรงพยาบาลชุมชนบนพื้นที่สูงมีการขยายผลกิจกรรม GREEN ลงสู่ชุมชนค่อนข้างน้อย</p> <p>2. ไม่มีการเชื่อมโยงระบบข้อมูลและการเฝ้าระวังอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อคาดการณ์ สื่อสาร และตอบโต้ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อมในชุมชนบนพื้นที่สูง</p> <p>3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ชาติบุคลากร ทักษะ องค์ความรู้ แนวทางในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน</p> <p>4. เกณฑ์ที่ใช้ประเมินด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมไม่มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกิดข้อจำกัดในการทำงาน</p> <p>ประเด็นปัญหาที่พบจากการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนต้นแบบ</p> <p>1. ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>2. ไม่มีการเชื่อมโยงระบบข้อมูลและใช้ข้อมูลในการคาดการณ์ สื่อสารและตอบโต้ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อมมีน้อยในหน่วยงานทุกระดับ</p> <p>3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประชาชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ขาดองค์ความรู้ในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม</p> <p>4. หมู่บ้านมีการทิ้งขยะเรื้อรังไม่เป็นที่บางส่วนมีการทิ้งใกล้แหล่งน้ำและไม่มีการคัดแยกขยะ</p> <p>5. มีการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยในบริเวณชุมชนและใกล้แหล่งน้ำที่นำมาใช้อุปโภคบริโภค สิ่งปฏิกูลของสัตว์เลี้ยงส่วนใหญ่จะมีการชะล้างลงตามทางระบายน้ำ</p> <p>6. ชาวบ้านส่วนใหญ่มีการใช้น้ำประปาภูเขาโดยไม่ได้ผ่านเครื่องกรอง ในการอุปโภคบริโภค</p>	<p>- ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ยังขาดทักษะประเมินหรือคาดการณ์ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดจากด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม</p>

กิจกรรมขับเคลื่อน	การดำเนินงาน	ผลการขับเคลื่อน	ปัญหาที่พบ
<p>2. ประสานงานพื้นที่เพื่อเตรียมการจัดประชุม รับฟังความคิดเห็นของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาชุมชนต้นแบบบนพื้นที่สูง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดประชุม รับฟังความคิดเห็นของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. การออกแบบแนวทางการดำเนินงานในชุมชน 3. การจัดตั้งคณะทำงานในพื้นที่ 4. การวางแผนของบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานภายใต้กองทุนต่างๆในชุมชน 	<p>ดำเนินการจัดกิจกรรม จัดประชุม รับฟังความคิดเห็นของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาชุมชนต้นแบบบนพื้นที่สูง ณ บ้านหัวแม่คำ ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยมีแกนนำชุมชน ประชาชนบ้านหัวแม่คำ เข้าร่วม 60 คน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางมะหันต์ โรงเรียนตำรวจชายแดนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 4 โรงเรียนสามัคคีพัฒนา ศูนย์พัฒนาเกษตรพื้นที่สูง บ้านหัวแม่คำ ฐานปฏิบัติการทหารพราน1307 การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยบ้านหัวแม่คำ ได้ขอสรุปประเด็นที่เป็นปัญหาและต้องดำเนินการแก้ไขร่วมกัน 3 ประเด็นคือ 1.ขยะในชุมชน 2.น้ำอุปโภคบริโภค/น้ำเสีย และ 3.สิ่งปฏิกูลจากคนและสัตว์ และได้กำหนดมาตรการร่วมกันดังนี้</p> <p>มาตรการชุมชน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดมาตรการในการจัดการขยะในชุมชน ให้ทุกหลังคาเรือนคัดแยกขยะเป็นขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิลที่สามารถขายได้ และขยะอันตราย 2. กำหนดพื้นที่เลี้ยงสัตว์และการจัดการสิ่งปฏิกูลที่เกิดจากการเลี้ยงสัตว์ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำ 3. สร้างข้อตกลงในการจัดการน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลจากครัวเรือน <p>มาตรการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน 2. ชี้แจงสถานประกอบการ,ร้านค้าในการจัดการขยะ และชี้แจงผู้เลี้ยงสัตว์ในการจัดการสัตว์เลี้ยง 3. จัดทำระบบข้อมูลและการเฝ้าระวังอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อการคาดการณ์ สื่อสารและตอบโต้ความเสี่ยงสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อมในชุมชนบนพื้นที่สูง 4. พัฒนารูปแบบการจัดการ ระบบบริการ สร้างเครือข่าย และบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อส่งเสริมให้เกิดชุมชนต้นแบบการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินงานกิจกรรม Green ยังไม่ครอบคลุม ทุกประเด็น 2. พื้นที่ยังไม่มีรูปแบบการดำเนินงานด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม ในกรณีเกิดสภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ

กิจกรรมขับเคลื่อน	การดำเนินงาน	ผลการขับเคลื่อน	ปัญหาที่พบ
<p>3. กิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์สร้างความรอบรู้เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนผ่านเทศกาลดอกบัวตองบ้านหัวแม่คำ</p>	<p>- ประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมรณรงค์ผ่านทางเทศกาลต่างๆ ของท้องถิ่นเพื่อปลูกจิตสำนึกอย่างมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรม</p>	<p>- กิจกรรมรณรงค์ “หมู่บ้านยุคใหม่ไม่มีขยะ” โดยจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกจิตสำนึกสร้างชุมชนปลอดขยะ ในงานวัฒนธรรม ชาวคอย “ดอกบัวตองบานที่บ้านหัวแม่คำ ครั้งที่ 29” โดยมีการจัดนิทรรศการและกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะตามแนวคิด ขยะเหลือศูนย์ (zero waste) อันตรายจากขยะตกย้ำการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าสู่การปฏิบัติจริง ด้วยหลัก 1A3R รวมถึงกิจกรรมเกมแยกขยะก่อนทิ้งแก่ประชาชนในชุมชนบ้านหัวแม่คำและนักท่องเที่ยวที่มาร่วมงาน ทั้งนี้มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมและเข้าชมบูทนิทรรศการมากกว่า 500 คน ระหว่างวันที่ 15-17 พฤศจิกายน 2562 ณ บริเวณลานดอกบัวตองบ้านหัวแม่คำ ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย</p>	<p>-</p>
<p>4. เสริมสร้างศักยภาพภาคีเครือข่ายการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน</p>	<p>- พัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน</p>	<p>1. พัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนบ้านหัวแม่คำ บ้านสันมะเค็ด บ้านปางมะหันต์ และบ้านม้งเก่าหลัง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 31 คน โดยพัฒนาความสามารถการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหา รับรู้หน้าที่ร่วมแก้ไขพัฒนาความสามารถของทีมงานและศักยภาพระหว่างกัน ด้วยการส่งเสริม ยกระดับและพัฒนาความเชื่อมั่นในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของชุมชนร่วมกัน โดยเป็นการเรียนรู้ร่วมกันแบบพหุภาคี (Stakeholders)</p> <p>2. พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหัวแม่คำ จำนวน 15 คน ให้ความเชี่ยวชาญสามารถเป็นนักเฝ้าระวังและจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมระดับพื้นที่ได้อย่างมีคุณภาพ</p>	<p>-แนวทางการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมบางอย่างไม่มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานในพื้นที่สูง อีกทั้งเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการบริหารจัดการรวมถึงช่วยสนับสนุนและเสริมสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่</p>
<p>5. พัฒนาสื่อตอบโต้ความเสี่ยงเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง</p>	<p>- เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์หน่วยงานและสื่อออนไลน์ซึ่งเป็นอีกช่องทางในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย</p>	<p>-มีการจัดทำสื่อตอบโต้ความเสี่ยงเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงจำนวน 4 เรื่อง คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สื่อตอบโต้ความเสี่ยงเพื่อสร้างความรอบรู้หมอกควัน 2. สื่อตอบโต้ความเสี่ยงเพื่อสร้างความรอบรู้เรื่องการจัดการขยะ 3. การบังคับใช้กฎหมายสาธารณสุขสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4. การจัดการน้ำบริโภคบนพื้นที่สูง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนพื้นที่สูงมีความลำบากทั้งทางด้านการเดินทางและการติดต่อสื่อสารจึงทำให้การเข้าถึงสื่อของประชาชนไม่ทั่วถึง 2. ประชาชนส่วนใหญ่จะใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารระหว่างกัน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ

กิจกรรมขับเคลื่อน	การดำเนินงาน	ผลการขับเคลื่อน	ปัญหาที่พบ
ติดตาม/ประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบ	-ชุมชนและหน่วยงานได้มีการดำเนินงานตามมาตรการและข้อกำหนดร่วมกันเพื่อการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน	<p>ดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 3-6 กุมภาพันธ์ 2563</p> <p>- ชุมชนได้มีการดำเนินงานและวางข้อกำหนดร่วมกัน 3 ประเด็น คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทุกครัวเรือนจะต้องมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ขยะอินทรีย์ จะนำไปเลี้ยงสัตว์และทำปุ๋ย ขยะทั่วไปนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี ในที่ชุมชนกำหนด ขยะรีไซเคิลที่สามารถขายได้ให้ทุกหลักคาเรือนนำเอามารวมไว้ในจุดที่ชุมชนกำหนดโดยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง และขยะอันตรายนำไปกำจัดในจุดทิ้งขยะอันตรายของชุมชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการกำจัด 2. การจัดการสิ่งปฏิกูลจากครัวเรือน มีการออกข้อกำหนดให้ทุกหลักคาเรือนจะต้องปรับปรุงและทำบ่อกักเก็บสิ่งปฏิกูลที่มีมาตรฐานถูกสุขลักษณะ 3. ครัวเรือนที่มีการเลี้ยงหมู ไก่ ไก่เหล่าน้ำ จะต้องมีการทำบ่อกักเก็บสิ่งปฏิกูลของสัตว์เพื่อป้องกันการปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำ <p>- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดำเนินการสำรวจ จัดทำฐานข้อมูลการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแต่ละครัวเรือน เพื่อเฝ้าระวังอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน</p> <p>ดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 9-12 มีนาคม 2563</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต้นแบบมีการวางแผนจัดทำงบประมาณเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนชุมชนต้นแบบด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1.1. สร้างเตาเผาขยะ โดยเน้นที่เหลือจากการคัดแยกในชุมชน 1.2 ประเด็นขยะประเภทขวดแก้ว ที่พ่อค้าไม่รับซื้อ เนื่องจากมีอุปสรรคในการขนส่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้วางแผนจัดซื้อเครื่องบดขวดแก้ว เพื่อใ้ขายต่อการขนส่ง และจัดหาแหล่งรับซื้อเพื่อนำไปรีไซเคิลต่อไป 2. คณะทำงานทำการประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (GREEN & CLEAN Communities) บนพื้นที่สูง ผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์คะแนนระดับที่ 3 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เนื่องจากเกิดการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา2019 (COVID-19) ทำให้การดำเนินงานบางอย่างไม่สามารถดำเนินงานได้ รวมถึงชุมชนยังขาดองค์ความรู้และทักษะการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม ในช่วงที่มีการระบาดของโรคเช่น <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ขยะที่เกิดจากประชาชนกลุ่มเสี่ยงและผู้กักกันตัวเอง 1.2 ข้อปฏิบัติตนสำหรับประชาชนทั่วไปในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน เป็นต้น 2. ชุมชนไม่มีการทำแผนขอสนับสนุนงบประมาณประจำปี ในการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

